

غروب صدر

هواداران صدر پس از کناره‌گیری او از سیاست، پایتخت و شهرهای دیگر عراق را به آشوب کشیدند

شهاب شهسواری

سید مقتدی صدر، سیاستمدار جنجالی عراق روز گذشته و در پی اعلام کناره‌گیری آیت‌الله سیدکاظم حائری از مقام مرجعیت اعلام کرد که برای همیشه از سیاست کناره‌گیری می‌کند. این سومین بار در دو دهه گذشته است که مقتدی صدر از سیاست کناره‌گیری می‌کند، هر چند دو بار گذشته او پس از مدت کوتاهی دوباره ردای سیاست بر تن کرده و سودای قدرت در سر پرورانده است. اعلام کناره‌گیری صدر از سیاست، بلافاصله با شورش گسترده حامیان او در شهرهای مختلف عراق همراه شد. حامیان صدر بعدازظهر دیروز در بغداد به منطقه سبز حمله کردند و با ورود به ساختمان کاخ ریاست‌جمهوری عراق این نهاد را اشغال کردند. علاوه بر بغداد حامیان صدر در استان‌های بصره، میسان و العماره هم به خیابان‌ها آمدند. براساس گزارش رسانه‌ها ستاد عملیات مشترک عراق در تمامی نقاط عراق از ساعت ۱۹ دیشب منع آمد و شد اعلام کرده است. در واکنش به ورود هواداران صدر به منطقه سبز بغداد که محل استقرار نهادهای دولتی و اماکن دیپلماتیک پایتخت عراق است، مصطفی کاظمی نخست‌وزیر عراق ضمن اعلام تعلیق جلسات کابینه عراق از ساعت 15:30 دقیقه دیروز در بغداد منع آمد و شد اعلام کرد. تصاویر منتشر شده از پایتخت عراق از استقرار خودروهای زرهی در خیابان‌های بغداد و تلاش نیروهای امنیتی برای بیرون کردن معترضان منتسب به صدر از منطقه سبز و ساختمان ریاست‌جمهوری حکایت دارد. کناره‌گیری صدر از دنیای سیاست درست یک روز قبل از آن اعلام شد که دادگاه عالی فدرال عراق قرار بود رای خود را در مورد شکایات هواداران صدر در مورد قانونی بودن فعالیت پارلمان اعلام کند. مقتدی صدر پس از آنکه در طول ۹ ماه پس از انتخابات عراق، به‌رغم داشتن ۷۳ کرسی در پارلمان نتوانست به هدف خود برای تشکیل دولت «اکثریت ملی» برسد، دو ماه پیش به نمایندگان جریانش دستور داد از کرسی‌های خود در پارلمان

استعفا دهند. وی بعد از آنکه احزاب دیگر شیعی در قالب چارچوب هماهنگی احزاب شیعی نامزد خود را برای نخست‌وزیری اعلام کردند، هواداران‌ش را به اعتراض خیابانی دعوت کرد. این تظاهرات به تصرف ساختمان پارلمان عراق و تعطیلی جلسات پارلمان منجر شد. جریان صدر سپس با راه انداختن نهضت شکایت، خواستار انحلال پارلمان از طریق دستگاه قضایی شد. دو هفته پیش هواداران صدر در واکنش به اظهارنظر فائق زیدان، دادستان کل عراق که گفته بود دستگاه قضایی عراق قانوناً امکان انحلال پارلمان را ندارد، در مقابل ساختمان شورای عالی قضایی عراق تحصن کرده بودند و فعالیت دستگاه قضایی عراق را مختل کردند. دادگاه عالی فدرال عراق امروز قرار است حکم خود در مورد شکایات هواداران صدر در مورد قانونی بودن فعالیت پارلمان عراق را اعلام کند. تصور می‌شود که آشوب‌های امروز هواداران صدر با هدف تحت فشار گذاشتن دستگاه قضایی برای اعلام رای به نفع آنان است.

پیش از این تحلیلگران مسائل عراق پیش‌بینی کرده بودند که اظهارات سخنگوی صدر، صالح محمد العراقی، مبنی بر عدم دخالت صدر در مسائل سیاسی و تهدید به انحلال کمیته نظارت بر تظاهرات، به معنای آماده کردن شرایط برای اقدام‌های خشونت‌بار توسط هواداران صدر است، اقدامی که با ادعای کنارگیری صدر از سیاست، او را از دست داشتن در این‌گونه آشوب‌ها مبرا کنند.

ساعاتی پیش از آشوب‌های هواداران صدر، رهبران قوای چهارگانه عراق در جلسه‌ای تحولات جاری عراق را مورد بررسی قرار دادند. صبح دیروز کاخ السلام بغداد میزبان برهم صالح رئیس‌جمهور، مصطفی الکاظمی نخست‌وزیر، محمد الحلبوسی رئیس پارلمان و فائق زیدان رئیس شورای عالی قضایی عراق بود. بنابر آنچه در بیانیه ریاست‌جمهوری عراق آمده، حاضران در این نشست تأکید کردند که حفظ امنیت و ثبات و روند دموکراتیک و قانونی در عراق، مسوولیت و وظیفه همه عراقی‌ها و همچنین مسوولیت نهادهای حکومت و نیروهای سیاسی ملی است. آنان تأکید کردند که گفت‌وگوی سازنده، راه درست پایان همه اختلافات کنونی در راستای حفظ مقدرات کشور است. حاضران در این نشست مجدداً از فراخوان نخست‌وزیر برای برگزاری دور جدید گفت‌وگوی ملی در هفته جاری برای بررسی افکار و طرح‌های مرتبط با بحران کنونی حمایت و از جریان صدر برای حضور در این نشست دعوت کردند.

کناره‌گیری پس از کنارگیری اعلام کناره‌گیری صدر پس از آن اتفاق افتاد که آیت‌الله سیدکاظم حائری با صدور بیانیه‌ای کنارگیری خود را از مرجعیت اعلام کرد.

روابط مقتدی صدر با آیت‌الله حائری که در دهه‌های گذشته مرجع شیعیان عراق، به ویژه حامیان جریان صدر محسوب می‌شد، در سال‌های اخیر دچار تنش شده است. صدر پس از آنکه خود را به عنوان مخالف نفوذ ایران در عراق معرفی کرد، تلاش کرد از آیت‌الله حائری با این مدعا که ایشان به ایران نزدیک است، دوری کند. آیت‌الله حائری در بیانیه خود تاکید کرده است که به دلیل بالا رفتن سن و مشکلات جسمانی، شؤون مرجعیت را از دست داده است و به همین دلیل با لغو همه اجازه نامه‌ها و وکالت موکلین خود، پایان عهده‌داری مسوولیت سنگین مرجعیت را اعلام می‌کند. وی در این بیانیه بدون اشاره به نام مقتدی صدر به شدت از افرادی که در پی تفرقه در بین شیعیان و ملت عراق هستند، انتقاد کرده است و شرط رهبری را اجتهاد اعلام می‌کند. در بخشی از این بیانیه آمده است: «فرزندان شهیدان صدر باید بدانند که علاقه به آن شهید کفایت نمی‌کند، بلکه باید با عمل صالح و پیروی واقعی از آموزه‌های آنان باشد و صرف ادعا یا وابستگی کافی نیست.» در این بیانیه تاکید شده که هر کس به نام شهیدان صدر در پی تفرقه در میان شیعیان و ملت عراق باشد یا به نام آنان خود را متصدی رهبری سازد بدون آنکه از اجتهاد یا دیگر شرایط رهبری شرعی برخوردار باشد «در واقع صدی نیست هر چند مدعی آن باشد یا به آنان منتسب شود.» وی در این بیانیه، آیت‌الله سیدعلی خامنه، رهبر معظم انقلاب را شایسته‌ترین فرد برای رهبری امت اسلام معرفی می‌کند.

صدر در بیانیه خود درخصوص کناره‌گیری از سیاست به‌شدت به مواضع آیت‌الله حائری حمله کرده است. در این بیانیه آمده است: «با اینکه می‌دانم کناره‌گیری آیت‌الله حائری و صدور این بیانیه به اراده شخصی وی نبوده، اما من نیز اعلام می‌کنم که دیگر در امور سیاسی دخالت نخواهم کرد و از اکنون به طور کامل از عرصه کناره‌گیری می‌کنم و همه دفاتر وابسته به خود جز مرقد و موزه و موسسه میراث‌خاندان صدر را مسدود می‌کنم.» صدر گفته است که هرگز ادعای عصمت، اجتهاد یا حتی رهبری نکرده است و خود را فقط آمر بالمعروف و ناهی عن المنکر می‌داند و هدفی جز اصلاح انحراف‌هایی که عامل اصلی آن نیروهای سیاسی شیعه بوده‌اند، ندارد. در بیانیه مقتدی صدر آمده است: «بسیاری از جمله آقای حائری فکر می‌کنند که این رهبری به لطف یا دستور آنان به دست آمده است در حالی که این به لطف خداوند و فیض پدرمان بوده است.»

سومین خداحافظی در ۱۵ سال

این نخستین‌بار نیست که مقتدی صدر اعلام می‌کند که قصد دارد از سیاست کناره‌گیری کند. نخستین‌بار، مقتدی صدر اسفند ماه سال ۱۳۸۶ در ۳۴ سالگی و بعد از ۴ سال رهبری مبارزه با اشغالگری امریکا،

اعلام کرد که از سیاست کناره‌گیری می‌کند. صدر در آن زمان دلیل کناره‌گیری خود را اجرائی وصیت پدرش و ادامه تحصیلات حوزوی اعلام و تلاش برای آزادی عراق و ایجاد حکومت اسلامی عنوان کرده بود. در آن زمان کناره‌گیری صدر از سیاست زیاد طول نکشید و او خیلی زود مجدداً رهبری جیش‌المهدی را برای مبارزه با اشغالگران امریکایی در اختیار گرفت. صدر ۶ سال بعد و این‌بار بهمن ماه ۱۳۹۲، ۲ ماه مانده به برگزاری انتخابات پارلمانی عراق، بار دیگر کناره‌گیری خود را از سیاست اعلام کرد. او در بیانیه‌ای تصریح کرده بود: «از همین‌جا اعلام می‌کنم که دیگر در سیاست دخالتی نمی‌کنم. هیچ شخصیت سیاسی و هیچ جایگاه پارلمانی و دولتی دیگر نماینده من نیست... هر کس که خلاف این عمل کند، پیگرد قانونی و مذهبی دارد.» اما بار دیگر او پس از مدتی به عرصه سیاسی بازگشت و با تاسیس یک گروه شبه‌نظامی جدید با عنوان سرا یا السلام، فعالیت سیاسی و امنیتی خود را از سر گرفت. حالا ۸ سال و نیم بعد از واپسین خداحافظی‌اش از سیاست، مقتدی صدر بار دیگر ساز خداحافظی را کوک کرده است. شورش بلافاصله حامیان او در استان‌های جنوبی عراق و یورش به منطقه سبز بغداد، نشان داد که فعلاً قرار نیست اثر صدر از سیاست عراق محو شود و معلوم نیست این‌بار خداحافظی صدر چقدر طول می‌کشد.

آشوب هواداران صدر

بلافاصله بعد از اعلام کناره‌گیری مقتدی صدر از سیاست، هواداران او در نقاط مختلف عراق به خیابان‌ها ریختند. تصاویر منتشر شده از شهرهای مختلف عراق به ویژه در استان‌های جنوبی و پایتخت، نمایانگر بسته شدن خیابان‌ها و به آتش کشیدن لاستیک توسط هواداران مقتدی صدر است. در بغداد هواداران صدر پس از ورود به منطقه سبز، محل استقرار نهادهای دولتی و اماکن دیپلماتیک، به ساختمان کاخ ریاست‌جمهوری عراق حمله کردند. مصطفی کاظمی، نخست‌وزیر عراق دستور داده است که جلسات هیات دولت تا زمان بازگشت کامل امنیت به منطقه سبز معلق شود. کاظمی در مقام فرمانده کل قوا دستور منع آمد و شد در بغداد صادر کرده است. کاظمی همچنین با صدور بیانیه‌ای از مقتدی صدر برای پایان دادن به آشوب‌ها کمک خواسته است. به گزارش میدل ایست نیوز، در این بیانیه آمده است که تعرض معترضان به نهادهای حکومتی اقدامی محکوم و خارج از چارچوب‌های قانونی است و از مقتدی صدر «که همواره حامی حکومت و مدافع اقتدار آن و احترام به نیروهای امنیتی بوده» خواسته که «برای دعوت تظاهرات‌کنندگان به خروج از ساختمان‌های حکومتی» کمک کند. کاظمی تأکید کرده که کشیده شدن اختلافات سیاسی به حد آسیب زدن به نهادهای حکومت به نفع ملت عراق و آینده و وحدت کشور نیست. او همچنین خواستار خویشتنداری

همگان و خروج فوري معترضان از منطقه خضراء و همكاري با نيروهاي امنيتي مسوول حفاظت از نهادهاي رسمي و جان شهروندان شده است. همزمان دفتر نمايندگي سازمان ملل متحد در عراق (يونامي) از هواداران صدر خواست منطقه خضراء و ساختمانهاي دولتي را ترك كنند. يونامي خواستار بالاترين سطح از خويشتنداري شد. اين نهاد بينالمللي در عراق همچنين اعلام كرد كه نهادهاي حكومت بايد بدون مانع به فعاليت خود براي خدمت به مردم عراق ادامه دهند.

برهم صالح، رييسجمهور عراق گفت كه شرايط سخت كشور مستلزم اين است همه به آرامش پايبند باشند و خويشتنداري كنند. به گزارش ميدل ايست نيوز، بنا بر آنچه در بيانيه رياستجمهوري عراق آمده است، برهم صالح گفت كه شرايط سخت كشور مستلزم اين است كه همه به آرامش، خويشتنداري و عدم تشديد تنش پايبند باشند و اوضاع كشور به سمت نامعلوم و خطرناكي كه در آن همه زيان خواهندديد، كشيده نشود. وي افزود كه تظاهرات مسالمتآمیز و بيان اندیشه حقي تضمين شده به واسطه قانون اساسي به همراه پايبندي به قوانين و حفظ امنيت عمومي است، اما به تعطيلي كشاندن نهادهاي حكومت امري خطرناك است كه كشور و منافع شهروندان را در معرض خطر بزرگي قرار ميدهد. رييسجمهور عراق از تظاهراتكنندگان خواست از نهادهاي رسمي خارج شوند و به نيروهاي امنيتي اجازه دهند به وظيفه خود در حفظ امنيت و نظم و داراييهاي عمومي عمل كنند. صالح تصريح كرد كه تحولات اوضاع در عراق بر نيروهاي ملي واجب ميكنند، با توجه به آنچه ارزشمندتر و به نفع ميهن است، مسووليت بيشتري براي رفع اختلافات به خرج دهند و از خشونت و ريخته شدن خون ارزشمند عراقيا جلوكيري و از مواضعي در حمايت از ميهن پيروي كنند و روند دموكراتيک قانوني مسالمتآمیز كه ملت ما براي آن فداكاري کرده است، حفظ كنند كه شايسته نيست تحت هيچ شرايطي به آن

كم توجهي شود.

واكنش سياستمداران عراقي به تحولات روز دوشنبه

حيدر عبادي، نخستوزير پيشين عراق و رييس ائتلاف نصر با انتشار بيانيه‌اي از مردم عراق خواست كه با خويشتنداري به «فتنه» كشيده نشوند. عبادي با انتشار توييتي نوشت كه از همه ميخواهد خويشتنداري كنند و به فتنه‌هايي كه چون شب تاريك يكي در پي ديگري پديدار ميشوند، كشيده نشوند. وي از مردم عراق خواست كه ضمن همبستگي با يكديگر مانع از تعرض به حقوق عمومي و خصوصي شوند و از نيروهاي امنيتي بابت نقش آنان در حفاظت از امنيت شهروندان و حفظ كشور در برابر آشوبگران قرداني كرد.

ائتلاف الوطني به رياست اباد علاوه با انتشار بيانيه‌اي رسمي

درباره وضعیت پرمخاطره کشور و پیامدهای فاجعه بار آن بر ملت عراق هشدار داد. در این بیانیه ضمن هشدار درباره افزایش سطح منازعات سیاسی و هرگونه دخالت خارجی در روند حوادث که «در اوج شکاف و عدم انعطاف است»، از همه طرفها خواسته شده که منطق عقلانیت و آرامش و احساس مسوولیت ملی و انسانی را پیش بگیرند. این بیانیه افزوده که هیچ راهی برای حل مشکلات عراق وجود ندارد جز گفت‌وگوی فراگیر ملی با حضور همه کنشگران سیاسی و اجتماعی و مردمی و مشاغل بر پایه اصول ملی و شهروندی و پذیرش یکدیگر و عدالت سیاسی و اجتماعی و کنار گذاشتن هرگونه سهمیه‌بندی و چیرگی‌خواهی و حذف.

نایب رئیس، عضو چارچوب هماهنگی و نماینده ائتلاف دولت قانون در پارلمان عراق در واکنش به تحولات اخیر گفت: چارچوب هماهنگی حتی قبل از اعلام کناره‌گیری سید مقتدی صدر نیز به جمع‌آوری امضا برای برگزاری جلسه پارلمان براساس چارچوب‌های قانون اساسی ادامه می‌داد. به گزارش فارس، وی افزود: صدر دستور عقب‌نشینی از ساختمان پارلمان را صادر کرده و هر کسی با این دستور مخالفت کند از قانون‌شکنان و مخالفان وی محسوب می‌شود. مخیف ادامه داد، در صورت عقب‌نشینی تظاهرات‌کنندگان و تخلیه پارلمان، ارتباط میان طرف‌های سیاسی تشکیل‌دهنده دولت و روسای ائتلافها برای تسریع در تشکیل جلسه پارلمان برقرار می‌شود.

وزیر خارجه عراق با امیرعبداللہیان دیدار کرد

فواد حسین، وزیر امور خارجه عراق که به تهران سفر کرده دوشنبه هفتم شهریور ماه با حضور در محل وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران با حسین امیرعبداللہیان ہمتای ایرانی دیدار و گفت‌وگو کرد. گفته می‌شود که یکی از دستورکارهای این سفر، رایزنی در مورد برگزاری دور ششم گفت‌وگوهای ایران و عربستان در بغداد است که به نوشته رسانه‌ها فعلا به دلیل آشوب و ناامنیتها در عراق تعلیق شده است. این دومین سفر وزیر خارجه عراق در سال ۱۴۰۱ است. وزیر خارجه عراق ۲۴ فروردین ماه نیز در سفرش به تهران با حسین امیرعبداللہیان دیدار و گفت‌وگو کرد. فواد حسین دوم دی ماه سال گذشته نیز سفری به تهران داشت و با ہمتای ایرانی خود دیدار و گفت‌وگو کرد. امیرعبداللہیان نیز شهریور ماه سال گذشته و پس از تصدی وزارت خارجه به منظور شرکت در نشست بغداد به عراق سفر کرد.